על הדו"ח הזה לא קראת בעתונים

בסוד ש"ח

מאת שאול שיף

פרופ' רות גביזון

"האגודה לזכויות האזרח בישראל" מפרסמת אחת לשנה דין וחשבון הכולל, בין היתר, ממצאים על פגיעת הרשויות בזכויות האזרח. באמצעות סניפיה בחיפה, באר-שבע, תל-אביב ומרכזה שבירושלים, היא מחזיקה בעין דיקנית את יחסו של הממשל לאזרח, בעיקר זה החשוד או הנאשם והשפוט.

האגודה מוזמה משום-מה כזרוע של השמאל בישראל, כבראשה משום שחלק מפעילי האגודה, אינו מסתיר את עמדותיו הפוליטיות.

בראש האגודה עומדת גב' רות גביזון (יו"ר הועד המנהל), פרופ' למשפטים באוניברסיטת ירושלים. המנכ"ל (חדש) הוא עמוס גיל. סגני נשיא האגודה הם עו"ד חיים צדוק והשופט לשעבר עלי נתן. פרסומי האגודה זוכים לסיקור נאות בכלי התקשורת.

לאגודה ועדת ביקורת בראשות הגב' ליאורית רניאל וגם לה דו"ח שנתי.

מנחת לפני טיוטת הדו"ח השנתי של ועדת הביקורת דו"ח 2/94 של מבקר הפנים. דו"ח ביקורת פנים מס' 2/94 עוסק בניהול הכספי של האגודה. מכאן ואילך ניתן לדו"ח לומר את דברו.

"על-פי הוראת יו"ר ועדת הביקורת ברקה הביקורת בחודשים פברואר-אפריל 1994 את אופן הניהול הכספי של האגודה. מטרת הביקורת היתה לבחון באיזה מידה עונה ניהולו הכספי של האגודה על העקרונות והכללים של מינהל כספי תקין.

"לשם בדיקת הפעילות הכספית השוטפת מנקודת הראות של המבקר הפנימי, לוקטו מרישומי הנהלת החשבונות 15 סעיפי הוצאה הגדולים ביותר, שבוצעו במהלך השנה האחרונה. ההוצאה הגדולה מבין הפעולות הנ"ל, היתה הנשלום שנעשה בנין הסקר הארגוני.

"בסך הכל שולמו איפוא עד 1.3.94 כולל מע"מ ומס הכנסה 37.424.76 ש"ח. הסקר מומן מקרן פורד.

"להלן ממצאי הביקורת לסקר הארגוני: "על בעיותיה ורקשייה הארגוניים של האגודה רובר ונכתב רבות במהדורת השנים, וההנהלה קיבלה מעודדי האגודה התראות אין ספור על קשיי התפקוד של האגודה. יתר על כן: הביקורת הפנימית הקיימת באגודה מאז סוף שנת 1991, הצביעה אף היא בדוחותיה על הליקויים הארגוניים שלה, הצעה דרכים לתיקון הליקויים ודרשה את ביצועם. בנוסף לכך נערכו בשנים שחלפו, סקרים שדנו בנושא, ניתנו את מצבה הארגוני של האגודה, נתנו המלצות לשיפור והוגשו להנהלה. (כאן מזכירה הביקורת שני סקרים שנערכו באחרונה).

"... על סמך עיון בשני הסקרים הללו בלבד ניתן לקבוע בוודאות, שבידי ההנהלה היה כל המידע הדרוש לנקוט את הצעדים הנכחיים, לשיפור תפקודה של האגודה מבחינה ארגונית. ואמנם, בין המלצות הסקר, נמצא חידוש מועט ביותר לגבי ההמלצות הקודמות, שנצטברו קודם לכן במגירות האגודה. כאמור, אפע"כ ההעלמה ההנהלה באופן מוחלט מכל הסקרים... כשם שגם דו"חות הביקורת נגנזו ללא כל התייחסות אליהם מטעם ההנהלה ו/או המנכ"ל. בנסיבות אלו היתה הזמנת הסקר הארגוני הנוסף, צעד מיותר להלוטין, מה גם שהסקר הזמין מגוף חיצוני ועלותו המצטברת עד מועד דו"ח ביקורת זה מגיעה ל-37 אלף ש"ח ויותר, כאמור.

"לשם בחירה בעורך הסקר הארגוני, התקשרה האגודה עם 4 יועצי ניהול: ברק בן-שלום, יועץ ארגוני חיצוני: רענן הס, יועץ ארגוני – פיתוח מנהלים: אסנת שינטור; אראלה ויין – יועצת ארגונית.

"השוואת הצעות יכולה להיעשות על בסיס מכנה משותף בלבד הקיים בכל ההצעות ההיינו 3 האלמנטים (תכולה, משך הביצוע, מחיר קבוע מראש).

מבחינה זו מן הראוי היה לפסול מלכתחילה את הצעתה של אראלה ויין, כיוון שהיא לא כללה תכולה וגרוע מזה – היא נקבה במחיר לגבי שלב א' בלבד. מן הדין היה לפחות לדרוש מהמציעה להשלים את הצעתה, כדי שניתן יהיה להשוותה לשאר ההצעות – כל זה לא נעשה.

"השוואת ההצעות מראה איפוא, שההצעה היקרה ביותר מבין ה-4 שהוגשו היתה הצעה מספר 4, זו של אראלה ויין. על אף זאת, הוזמן הסקר ביום 24.4.93 אצל הנ"ל. בנוסף להיותה ההצעה היקרה ביותר, היא היתה פגומה מהותית, כפי שתואר לעיל.

"בתיקי האגודה לא נמצא שום מסמך שיסביר את הסיבות השיקוליות להעדפת הצעה מס' 4, על אף היותה לוקה בחסר והיקרה ביותר כפי שנעשתה.

"מתוך פרוטוקול הישיבה מתברר שהבחירה נעשתה על-ידי יו"ר ההנהלה/הועד המנהל פרופ' רות גביזון והמנכ"ל דאז – א. גרעון. כן מסתבר מתוך הפרוטוקול שבעת קבלת ההחלטה, עוד לא היו בידי ההנהלה המלצות מגוף כלשהו, שעבד עם היועצת קודם לכן.

"רק חבר אחד של הועדה (ועדת ארגון וכספים) הביע התמיהות כלשהיא – א. אלטשולר – ודרש "להבין ממסמך כתוב שיתן ביטוי לכל מה שאנו מצפים מדו"ח כזה". מסמך כזה מעולם לא נערך.

"ביום 31.1.94 הזמין המנכ"ל עמוס גיל (חדש) את המשך עריכת הסקר. מתוך כתב ההזמנה מסתבר, שבעת מסירתה "טרם סוכם (רשמית) על שלב ב' של היועץ הארגוני". ההזמנה נעשתה על בסיס של 80 דולר לשעה פלוס מע"מ. הצעתה המקורית של אראלה ויין התבססה על מחיר של 70 דולר לשעה. בתיקי האגודה לא נמצא שום מיסמך, שיסביר את ייקור שעת העבודה ב-15 אחוזים.

"בדיון שקיימה הביקורת עם המנכ"ל התרש ע. גיל, לא ידע הנ"ל להסביר את פשר הדבר. ביום 17.2.94 אישרה היועצת את קבלת ההזמנה, ובכך היא נכנסה לתוקף.

"... חמור מזה מתוך ההזמנה מסתבר שבעת הוצאתה טרם סוכמו תנאי הביצוע של שלב ב'.

"אם כי המנכ"ל החדש (בהתחשב בהערות הביקורת) ביטל ברגע האחרון את ביצועו של שלב ב', עצם מסירת ההזמנה נעשה בניגוד חריף לכל כללי המינהל התקין.

"ועדה זו (ארגון וכספים) כשלה במתן אור ירוק לעריכת הסקר: היא עשתה זאת מבלי להוקק להוכחת הצורך בעבודה זו בכלל ואישרה התקשרות עם א. ויין מבלי להתעניין בפרטי המיכרז ומבלי לבקש נימוקים לבחירת יועצת זו. יצוא איפוא, שוועדת ארגון וכספים אינה מהווה גורם בודק ובולם, וכחלילה הראשית בשרשרת המיברז הפנימי, היא הפגינה אוזלת-יד מחלטת.

"הבחירה במקבל ההזמנה נעשתה על-ידי יו"ר ההנהלה (גביזון) והמנכ"ל ביחד... יוצא איפוא שבדיוב הביצועי הגבוה ביותר לא קיימת בקרה: המנכ"ל עם יו"ר ביחד יכולים להוציא מקופת האגודה סכום כלשהו למטרה כלשהי, מבלי שהדבר יתקל במחסום המיברץ הפנימי.

"... מכאן, שאחריות כבדה כלפי התורמים (קרן פורד) מוטלת על ההנהלת האגודה, בכל הנוגע להוצאת כספים מקופתה הרלה. לפחות במקרה הנדון, היא לא עמדה במבחן האחריות הזאת.

עד כאן הדו"ח.

ומה על זכויות היו"ר, הוא אינו אזרח?

והצירים האלה נזכרים ונעשים בכל משפחה ומשפחה

מבט מהיר ברשימת הצירים לוועידת המפל"ג ומרעות סניפיה, מגלה עד כמה התקשרות במפל"ג הינה גם מעבר לעניין האידאולוגי. לנגים, כנראה, יש כאן תפקיד מרכזי, אבל לא רק. שכן, מסתבר, שבמפל"ג אולי יותר מאשר בכל מפלגה אחרת, "הקשר המשפחתי" הוא מרכיב לא מבוטל ברשימת הצירים לוועידה ובכל רמות הקידמה.

הצפנו לקיר"ים ומצאנו, כי עיר זו תיצוג בוועידה, בין היתר, על-ידי שני זוגות: אברקי יוסף ורעייתו אברקי ירדנה; ושדי עזריה ורעייתו ושדי יהודית. גם בבית-שמש השמחה גדולה: בך לולו אליהו יתלוה לוועידה עם שני שומרי ראש נאמנים, הלא הם שני בניו: בדלולו יוסף ובן-לולו מאיר. "יעידה משפחתית" יערכו בוועידה שלושת האחים לבית אליאשי: בן-ציון אליאשי (בני-ברק) אמנון אליאשי (רמת-גן) ואחיה אליאשי (קדומים). אין זה המקום לספר על הורי השלושה: שמילאו תפקידים מרכזיים בתנועה הדתית לאומית. "זוגות" אחים יש ב"ה בשפע, הנה כמה דוגמאות: אשר קולה (חיסכין) ואביגדור (אבי) קולה (בני-ברק); בינג'לפד ישראל (בני-ברק) ובינג'לפד אליעזר (בני-דרום). דני צברי ושלום צברי ייצגו את אשדוד, ובעוד אני עוסק בצמדי אחים מצאתי שלישיית אחים נוספת: אזדר יעקב (מעלה אדומים) אזדר מאיר (ירושלים) ואזדר דוד (נתיבות). בניגוד לשלישיית אליאשי הצליחה משפחת אזדר להביא לוועידה גם גיס: מאיר בן שושן מעכו. יש ב"ה גם אם ובנה: הגב' תנה טל (ירושלים) ודויבי טל (שדמות מחולה). ואיך נשכח את מיודענו זבולון אורלב שבאופן מקרי ביותר גם כלתו (ולשעבר מזכירתו) אתי אורלב תכבר את הוועידה בנוכחותה. יש גם, ואיך לא, חותן ותתן גם חם מירושלים שהיא על ראש שמחתנו: אליעזר שפר (ירושלים, העיר העתיקה) ותתנו גבי שיינין (ירושלים, העיר העתיקה). משפחת טל אינה יחידה בהרכב של אם ובנה. פתחתקוה, "אם המושבות" תיצג על-ידי הרבנית שרה משורר ובנה אמרץ משורר, ורחל דובדבני (ים) תשאל בשלום נכדיה את בנה אברהם דובדבני (רמת-גן). ואם סברתם שבזה תמה הרשימה של אמהות ובנים הנה עוד הרכב שכזה: ברכה קאפח דוידי קאפח מירושלים. לא נקפח את בני הדודים: ברחד משה (מעלות) וברחד (בומה") יעקב (קדימת מוצקין) ואת שפיריא אמנון (קדימת צבי) שהוא גיס אחיו של אברהם שטרן (עין הנציב).

מה שכתבתי עד כה זה רק אפס קצהו, כי לא הזכרתי את שני הדוקטורים האחים בוקניק, אחד יבוא מצפת והשני מרמת-גן: את גד רעי האב ואת יצחק רעי הבן; את דוד דוד משבט גרדויה ואת רעייתו דלי דוד (חולון) וכמעט שכחתי את מועלם אברהם (קריית אתא) אחיו של מועלם אריה (קריית מוצקין) ובנו של אברהם, עופר. לשם שינוי גם כן יהיה בוועידה. סרי רונן וסרי אברהם (אב ובן) ואמרו כמה מלים בשם עבו ועוד לא התייחסתי כלל למשפחת מרציאנו מבאר שבע ולמשפחת אסולין (ירמונה-קריית גת) ולמשפחת זרביב מרכסים – חיפה.

אין בכוונתי להלאות את הקורא, אבל מה שנכתב עד כה מקיף רק כחמישים אחוז מכלל משפחות המפל"ג וסטודנט לסוציולוגיה יכול להגיש את "המסטר" שלו על צירי ועידת המפל"ג. ושלא יסעו הקוראים: למפתח העדתי אין כאן משקל מיוחד. עיניכם היראות שגם בני אשכנז הולכים על בטוח ומסריינים את בני משפוחתיהם כצירים. לא הייתי מתנגד לפרסם במדור הזה תמונה משפחתית של צירי הוועידה, אבל, בתנאי אחד, שתבלטל את ע"ד משה פת ואת בנו ישראל פת שניהם צירים מתל-אביב את ברקאי אורי וחתנו בלומנטל שי שניהם מקרית שמואל. להתראות.

ומסרו ר"ש לגולדפינגר ברוך (תל-אביב) ובנו נתי גולדפינגר (תל-אביב). יהושע גולדפינגר אחיו של ברוך יהיה רק "במקה" ציר בוועידה, כדי לשמור על האינטרסים של המשפחה שלא יימצעו בעת הרכבת המוסדות.

בעודי קורא שוב את מה שכתבתי, מצאתי כי לא נתתי מספיק ביטוי משפחתי ל"קיבוץ הדתי", אז לשם איזון הנה עוד שני אחים ושניהם על טהרת "הקיבוץ הדתי": איל ברוך (שלחות) ומשה ברוך (מירב). נכון שעיירות הפיתוח יצגו נאמנה בקשר המשפחתי, אבל לא יזיק להזכיר גם את עמרם אסולין (דימונה) ודוד אסולין (קריית גת) ובזה באמת נמרתי הפעם.

בעת סגירת הגיליון נודע, כי גם אם ובתה נבחרו בירושלים כצירות לוועידה: בן שחר שושנה ובתה ד"ר בת-שבע הרשקוביץ. ולקוראים ינעם.

מנחם ברוד מכה "על חטא"

באחרונה, בי"ד תמוז התשנ"ד, שלח דובר חב"ד מנחם מענדל ברוד מכתב ל"זועד רבני אנ"ש" (חב"ד) בו כתב בין היתר, כי "הנזק שנגרם", מכך שחב"ד הציגה את הרבי כמלך המשיח, "אינו רק לכבוד רבנו הק' ולכבוד חב"ד, אלא גם לעצם המסר שנצטוינו להפיץ, על-דבר הצורך להתכונן לבוא הגאולה הקרובה".

ומוסיף ברוד: "הסיכוי היחיד, לעניות דעתי, שנוכל להמשיך ולפרסם את בשורת הגאולה, היא על-ידי ניתוקה מזהותו של מלך המשיח. לאמור: שהציבור יידע, שכאשר אנו מוסרים את דברי כ"ק אדמו"ר הכ"מ על הגאולה הקרובה, אנו מתכוונים לעצם בואו של המשיח, מבלי להיכנס כלל לשאלת זהותו – יהיה מי שיהיה".

ומציע ברוד: וכדי שתוכל להיות הפרדה זו, צריך שייפסק כל הדיבורים גם מצד אנשים פרטיים באנ"ש – בסגנון הנ"ל, שאם"לא-כן, לא יבחין הציבור, בין חב"ד הרשמית לחב"ד שאינה רשמית, וד"ל.

מי שקורא את המכתב הזה, שאני מאד מקווה שאינו מזדיין, יכול להתרשם, כי ברוד עצמו עמד מנגד כאשר התנהל המסע שהצביע על הרבי כמלך המשיח, והרי זכורים דבריו בכל כלי התקשורת בכל אחד משלבי המסע הזה ותבל שאין הוא מוצא לנכון לכלול כמה מלות התנצלות על הלקו המכריע בהצגת הרבי כמלך המשיח, שעה שהוא בא ליי"ע לדבני חב"ד "לדרוש" מזה.

עתה מתברר, כי כאשר הזלו ההתחמות שקבעו, כי הרבי הוא המלך המשיח, פני מסוכנות הידיעות עתי"ם לברוד כדובר חב"ד וביקשו תגובתו על כך. הוא נשייב, כי אין ברצונו להתייחס לזה בשלב זה. מאוחר יותר התארה ברוד בטלוויזיה והסביר שתלמידים וחסידים רשאים לחשוב שרבם הוא הראוי להיות משיח, וכדי לחזק אמונה זו, גם כתובים לו שמתמטיים אליו ומוכנים לפעול עמו להבאת הגאולה וכדומה. בערבו של אותו יום, נשלח דו"ח על כך לאדמו"ר ומיד הגיעה התשובה. בקטע שמתייחס לפניית עתי"ם ותשובתו (של ברוד) כי אין תגובה בשלב זה, כתב האדמו"ר: "יוכן ימשיך גם לעתיד לבוא" ("לעתיד לבוא" נכתב בראשי תיבות). מתחת לכל המכתב כתב האדמו"ר: "האמנם אינו מבין שכל מה שיאמר ימשכו אותו עוד יותר". הדברים הללו של הרבי נכתבו בשבט תשנ"ב תודש לפני האורע המחי הראשון, שבו לקה הרבי. ההבהרות נוספות מיותרות.

יותר ויותר מתברר, כי הרבי התייחס בשלילה לכל פעולה וחיבור שהיה בהם כדי להכתירו כמשיח.

במענה להרב שלום דובער וולפא, "מלך המשיחיסטים", על הקונטרס שפירסם: "קבלת פני משיח צדקנו", שנכתב ע"פי הספר "יחי המלך", כתב האדמו"ר: "מכבר עניתי לו שמאמרים כאלו מרחיקים כו"כ (כמה וכמה) מלימוד רא"ח (דברי אלוק חיים, לאמור: חסידות). היה זה ב"י"ג אדר א' תשנ"ב, לפני הארוע המוזר.

הוויכוח המתנהל עתה בין רבני חב"ד בסוגיית המשיח, פוגע קשות בדימויה של חב"ד ובתנועת חב"ד עצמה ועומד בסתירה לכל תפיסת עולמו של הרבי בדבר "שלילת המחלוקת וכו' בתכלית".